

• • • Oude huisdierrassen vormen de basis voor moderne rassen en vertegenwoordigen een niet te onderschatten waarde.

Tegenwoordig zijn er nog maar kleine populaties over waarvan sommigen zelfs met uitsterven worden bedreigd.

Om die reden is in 1976 de Stichting Zeldzame Huisdierrassen (SZH) opgericht. Geert Boink is de voorzitter die de oorsprong van de rassen levend wil houden. "Wie de mal van een gietstuk weggooit kan niet langer een nieuw stuk gieten."

.....

Stichting zet zich in voor behoud van oude huisdierrassen:

Zeldzame huisdierrassen: curiositeit of innovatief exportproduct?

Zeldzame huisdierrassen zijn zo zeldzaam dat wij ze niet dagelijks tegen komen. De industrialisatie heeft deze categorie opgenomen en overbodig gemaakt. Althans, zo lijkt het. Een beperkte groep veehouders en hobbyisten is liefhebber van deze categorie paarden, runderen, varkens, schapen en geiten. Ook onder kippen, eenden, ganzen en duiven kennen we zeldzame overblijvers. En vanzelfsprekend zijn er honden en konijnen waarin we het oeroude ras herkennen, zoals de Hollandse Herder en de Gouwenaar. Hebben we het over de grotere boerderijdieren dan komen de namen van sterke doorzetters als Groninger Paard, Gelders Paard en Nederlands Trekpaard ons bekend voor. Wandelend door het boerenland denk je wel 'wat een mooie koe' maar je herkent die niet als Fries Roodbont. Blaarkop wellicht wel, vanwege die naam. En als een schaap er niet heel gewoon uitziet dan zou het wel eens een Kempisch heideschaap of een Blauwe Texelaar kunnen zijn. Onder de kippen en eenden tellen we Assendelfter, Baardkuif-

hoen, Krombekeend en Witborsteend, wellicht bekend van een televisiequiz voor intelligente deelnemers.

'Nieuwe kansen voor oude rassen'

Kortom, levend erfgoed is geen dagelijks onderwerp. Moet dat stuk geschiedenis behouden blijven? "Het is niet slechts de nostalgische waarde," zo benadrukt Boink. "Hoewel veel oorspronkelijke dieren prachtig zijn en onze meesterschilders ze dankbaar als modellen gebruikten. Het oorspronkelijke ras is vaak heel karakteristiek en juist daarom doorgefokt naar handzamer en meer productieve rassen die passen in een geïndustrialiseerde veehouderij. Maar daar gaat het niet om. Het belang schuilt in het bewaren van de genetische oorsprong. Het origineel moet in de eigen omgeving worden

gehandhaafd. Die eigen omgeving levert namelijk de eigenschappen aan de originele rassen. Dan ligt de vraag voor hand: kan dat bewaren niet door simpelweg het sperma in te vriezen? Nee, want levende have kan je ervaren, controleren en volgen. En dan komt ten slotte dat laatste, aardige voordeel: je kunt er van genieten, in landschappen, parken, recreatiegebieden, op kinderboerderijen en in de natuurlijke omgeving van zowel de veeboerderij als van de hobbyboer.”

Zeldzaam lekker

Geert Boink, zelf eigenaar van enkele Lakenvelders, is een voorstander van het fokken van deze originelen om te eten. “Vlees van dergelijke aloude, sterke en stabiele dieren is een aparte delicatessen. Iets voor de exclusieve horeca en een ingrediënt voor slowfood. Alle runderen, varkens en kippen die uit deze oorspronkelijke rassen zijn gekruist en doorgefokt, zijn tot eenvoudige producten van de grootschalige industrie verworden. Onpraktische eigenschappen zijn er uit gefokt, de smaak is aangepast aan de grootste gemene deler van de markt. De genenpool van massaconsump-

Foto: Wilma Taks

tiedieren is veelal eigendom van de multinationals. Ze hebben geen ander doel dan kwantitatieve productie. Maar de toekomst zou wel eens meer ruimte kunnen gaan bieden aan nichemarkten, als tegenreactie op die grootschaligheid. Als smaak dan de boventoon gaat voeren, dan kun je her en der een vriendelijke regionale markt creëren, waarin de oorspronkelijke rassen een rol

‘Commercie bekommert zich niet om het origineel’

spelen. Die krijgen dan een functie in de keten, compleet met kleinschalige export. Van het eindproduct, ja, maar dat blijft kleinschalig. Misschien is het concept van een regionaal kleine markt, met de oorspronkelijke rassen als eerste productieschakel voor een kleinschalige markt, met een korte en duurzame keten, wel exportwaardig. In Nederland zijn we bezig met een label ‘Zeldzaam Lekker’, om met vlees, zuivel en eieren van de originele rassen langzaam een zo’n markt op te bouwen. Daaruit kan een beperkte export ontstaan. Beperkt, want grootschaligheid is strijdig met verscheidenheid in kenmerkende smaken, originaliteit

en duurzaamheid. Zou je te ver weg willen exporteren, dan kom je op het terrein van een aanliggende regio, die het eigen originele product wil brengen. En agressieve expansie is juist niet de bedoeling van dergelijke initiatieven. Ik geloof niet zo in die massale eenvormigheid, als noodzaak om de wereld ook met de huidige bevolkingsexplosie in de toekomst te kunnen voeden. Je zou veel

duurzamer te werk kunnen gaan door juist overall diversiteit na te streven, regionaal evenwichtige en traditioneel gewortelde markten te creëren en kleinschaligheid te bevorderen. Dan kunnen de nu zeldzame, oorspronkelijke rassen overal ter wereld weer een bepalende rol gaan spelen en komt onze kennis en ervaring goed van pas. Terug in de tijd als een innovatief exportproduct.”

Stier van Potter?

Er is nog een andere reden om de oude huisdierrassen niet slechts als een curiositeit te handhaven. Een reden die ook de aandeelhouders van de multinationals zal aanspre-

ken. De genen kunnen op termijn mogelijk ook een praktisch nut hebben voor de huidige veeteelt. Als ooit door veranderde vraag de ver doorgefokte huidige rassen niet meer aan de eisen kunnen voldoen, dan beschikken we over een reservoir sterke oereigenschappen om opnieuw richting gewenst dier te fokken. Daarmee kan je gericht fokken dan met de reeds doorgefokte rassen. Onze eigen Fries Hollandse koe vormt de basis van de huidige superspecialist in melkproductie ter wereld. Door de originele genen weer opnieuw te gebruiken kun je vooral op het gebied van robuustheid en dus duurzaamheid een slag maken.

Een ander voorbeeld: het Gelders paard is een geliefd partner om sportpaarden te fokken. Dat dreigt zulke vormen aan te nemen dat het origineel zou kunnen verdwijnen. De commercie richt zich logischerwijs op het kruisen, terwijl weinigen zich bekommeren om het behoud van het origineel. Het veilig stellen van het beginkapitaal vraagt om meer langetermijnvisie dan de handel kan opbrengen. De missie van de SZH is het

wegkruisen van dit Gelders paard te voorkomen.

Die belangrijke functie heeft het ministerie van EL&I ertoe gebracht de stichting te steunen. Haar ervaring speelt in het naleven van een aantal verplichtingen een essentiële rol. Om de agrobiodiversiteit te waarborgen heeft Nederland diverse Europese en mondiale verdragen ondertekend. Het Centrum voor Genetische Bronnen Nederland in Wageningen ondersteunt de overheid bij de uitvoering van betreffende wet- en regelgeving. Zij beheert de genenbank waar sperma van alle Nederlandse rassen van landbouwhuisdieren opgeslagen is. De SZH werkt in de categorie zeldzame huisdieren met het CGN nauw samen.

Een andere, recente, opdracht aan de stichting is het aanleggen en beheren van een paraplubestand zeldzame huisdieren. Wanneer een epidemie in een bepaalde regio aanleiding geeft tot ruiming van vee, dan kan een registratie in dat bestand aanleiding geven het sterke oorspronkelijke ras te sparen. Met een druk op de knop moet

Geert Boink en z'n vrouw thuis in familiekring.

duidelijk zijn waar zich dieren van deze rassen bevinden om de uitzondering op de geveerde maatregel te bevestigen. In de EU regelgeving wordt deze mogelijkheid geboden met als doel de bescherming van de dierlijke genetische bronnen. De missie van de stichting is het in stand houden van de originele Nederlandse rassen door ze een plaats te geven in de maatschappij, een nutsfunctie in de breedste zin. Dit onder het motto: ‘oude rassen nieuwe kansen’. Overigens en om de strekking van kennis omtrent originele rassen te illustreren, een aardig weetje: de Stier van Potter heeft een nogal bijzondere anatomie en is beslist geen weergave van een oorspronkelijk en zuiver oerras. Aan u om die kruising te bezichtigen, dagelijks in het Haagse Mauritshuis.

Frits H. Emmerik

Kijk ook op:
www.zeldzaamlekker.nl
www.szh.nl
www.cgn.wur.nl